

پوپولیسیم

Populism: A Very Short Introduction

Cas Mudde and Cristobal Rovira Kaltwasser

Oxford University Press; 2nd edition (2017)

Persian translation published by

© Logos Publications 2020

پوپولیسیم

کاس موده
کریستووال روویرا کالتواسر

مترجم:
محمد زندگی

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست‌نویسی
یادداشت
یادداشت
عنوان دیگر
موضوع
شناسنامهٔ افزوده
شناسنامهٔ افزوده
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتاب‌شناسی ملی

موده، کاس، ۱۹۶۷- م 1967، Cas, Mudde
پوپولیسم/کاس موده، کریستووال روویرا کالتواسر؛ مترجم محمد زندگی؛
ویراستار حمیدرضا شاملو.
قم: لوگوس، ۱۳۹۸.
۱۸۳ ص:؛ ۵/۱۴×۵/۲۱؛ م.س
۶-۶۲۸۸۲۸-۶۲۲-۹۷۸-۶
فیفا
عنوان اصلی: [2017]. Populism : a very short introduction
مقدمه‌ای خیلی کوتاه بر پوپولیسم.
عوام‌گرایی، Populism
دموکراسی، Democracy
روویرا کالتواسر، کریستووال، ۱۹۷۸- م.، Rovira Kaltwasser, Cristóbal
زندگی، محمد، ۱۳۶۷ - ، مترجم
JC۴۲۳
۳۲۰/۵۶۶۲
۶۰۰۶۴۲۸

پوپولیسم

کاس موده و کریستووال روویرا کالتواسر

ترجمهٔ محمد زندگی

ویراستار حمیدرضا شاملو
طراح جلد حسین راست منش
چاپ اول ۱۳۹۸
شمارگان ۵۰۰
شابک ۶-۶۲۸۸۲۸-۶۲۲-۹۷۸-۶
قیمت ۳۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً یا جزئاً، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازهٔ مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

ایمیل: info@irlogos.com

تماس با مرکز پخش: ۰۹۰۲۱۵۴۰۰۴۲

فروشگاه برخط لوگوس: www.irlogos.com

فهرست مطالب

۱.....	پیشگفتار مترجم
۳.....	کتاب حاضر
۳.....	نویسندگان
۵.....	درباره ترجمه
۶.....	سپاس‌گزاری
۹.....	یادداشت نویسندگان برای مخاطبان ایرانی
۱۱.....	سپاس‌گزاری
۱۵.....	فصل ۱: پوپولیسم چیست؟
۱۶.....	مفهومی اساساً اختلاف‌برانگیز
۲۰.....	رویکرد ایده‌انگار
۲۵.....	مفاهیم کانونی
۳۹.....	امتیازات رویکرد ایده‌انگار
۴۱.....	فصل ۲: پوپولیسم در گردهاگرد جهان
۴۳.....	آمریکای شمالی
۵۰.....	آمریکای لاتین
۵۶.....	اروپا
۶۳.....	فراتر از سه منطقه اصلی
۶۶.....	پوپولیسم در زمان‌ها و مکان‌های مختلف
۶۹.....	فصل ۳: پوپولیسم و بسیج اجتماعی
۷۰.....	رهبری شخص‌محور
۷۳.....	نمونه: آلبرتو فوجیموری در پرو

۷۵.....	جنبش اجتماعی
۷۷.....	نمونه: حزب چای در ایالات متحده
۸۰.....	حزب سیاسی
۸۳.....	نمونه: جبهه ملی در فرانسه
۸۵.....	مدل پویا
۸۹.....	نتیجه گیری
۹۵.....	فصل ۴: رهبر پوپولیست
۹۶.....	مرد خودکامه کارزماتیک
۱۰۳.....	صدای مردم
۱۰۴.....	زنان
۱۰۷.....	کارآفرینان
۱۰۹.....	رهبران نژادی
۱۱۱.....	بی طرف خودی
۱۱۵.....	تصویر پوپولیستی
۱۱۷.....	فصل ۵: پوپولیسم و دموکراسی
۱۱۸.....	پوپولیسم و (لیبرال) دموکراسی
۱۲۴.....	پوپولیسم و فرایند (زدودن) دموکراسی
۱۳۴.....	متغیرهای میانی
۱۳۶.....	پوپولیسم و بازگشت به دموکراسی
۱۳۹.....	فصل ۶: علّت‌ها و واکنش‌ها
۱۴۰.....	تبیین کامیابی و ناکامی پوپولیسم
۱۴۱.....	جنبه تقاضای سیاست پوپولیستی
۱۴۸.....	جنبه عرضه سیاست پوپولیستی

۱۵۴	واکنش‌ها به پوپولیسم
۱۵۵	واکنش‌ها به جنبهٔ تقاضا
۱۵۹	واکنش‌ها به جنبهٔ عرضه
۱۶۴	پوپولیسم: واکنش غیرلیبرال
۱۶۹	ارجاعات و منابع
۱۶۹	فصل ۱: پوپولیسم چیست؟
۱۷۰	فصل ۲: پوپولیسم در گرداگرد جهان
۱۷۰	فصل ۳: پوپولیسم و بسیج اجتماعی
۱۷۱	فصل ۴: رهبر پوپولیست
۱۷۲	فصل ۵: پوپولیسم و دموکراسی
۱۷۲	فصل ۶: علت‌ها و واکنش‌ها
۱۷۵	فهرست اختصارات
۱۷۷	نمایهٔ کشورها و قاره‌ها
۱۷۹	نمایهٔ نام افراد
۱۸۱	نمایهٔ نام رسانه‌ها و روزنامه‌ها
۱۸۳	نمایهٔ نام احزاب، گروه‌ها، سازمان‌ها، جنبش‌ها

پیشگفتار مترجم

نقش مردم در عرصهٔ سیاست، در جهان امروز، قابل انکار نیست. این نقش آفرینی روز به روز گسترده‌تر می‌شود و از همین رو پوپولیسم هم حضور بیشتری در عرصهٔ سیاسی خواهد یافت. به قدرت رسیدن سیاستمداران پوپولیست، در سطوح خرد و کلان، و تأثیری که آنها در روند سیاسی و اجتماعی ملی و بین‌المللی گذاشته‌اند، تجربه‌ای است که همگان را وامی‌دارد این پدیده را به دیدهٔ دقت تحلیل کنند. البته ابهام مفهومی و نیز بحث‌های حاشیه‌ای باعث شده که پژوهندگان در این مسیر با احتیاط گام بردارند.

امروزه پوپولیسم در همه جای جهان با شدت و ضعف نمود دارد و تقریباً تمام نظام‌های سیاسی با آن درگیر هستند. ایران هم از این قاعده مستثنا نیست و به‌ویژه در سال‌های اخیر بسامد استفاده از این مفهوم در فضای سیاسی کشور بیشتر شده است. بنابراین ضروری است که ماهیت این پدیده را بشناسیم و نحوهٔ

رو در رو شدن با آن را بدانیم. طبعاً در فضای سیاسی کنونی، بسیاری از فعالان سیاسی مخالفان خود را متهم به پوپولیسم می‌کنند، و شاید در ادعای خود هم بر حق باشند، اما تا زمانی که این مفهوم و این پدیده به درستی و روشنی تحلیل و بررسی نشود، آنچه گفته می‌شود صرفاً کارکرد روزمره‌ای با اهداف کوتاه‌مدت دارد و به هیچ وجه در شناخت مصادیق پوپولیسم به کار نمی‌آید. نیاز اصلی ما تحلیل‌های معتبر و دقیق از ماهیت پوپولیسم و نیز بررسی‌های مبتنی بر واقع از مصادیق پوپولیسم در جهان است. خوشبختانه در زبان فارسی چند کتاب خوب و مهم در موضوع پوپولیسم ترجمه شده‌اند که می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- پوپولیسم، پُل تاگارت،^۱ ترجمه حسن مرتضوی، انتشارات آشیان، چاپ اول،

۱۳۸۱

- پوپولیسم چیست؟، یان-ورنر مولر، ترجمه بابک واحدی، نشر بیدگل، چاپ

اول، ۱۳۹۶

- در دفاع از پوپولیسم چپ، شانتال موف، ترجمه حسین رحمتی، انتشارات

اختران، چاپ اول، ۱۳۹۸

دیدگاه‌های نویسندگان این کتاب‌ها در مواردی متفاوت و بعضاً در تضاد با

دیدگاه‌های نویسندگان کتاب حاضر است و مطالعه آنها در کنار این کتاب می‌تواند

مفید باشد.

---

۱. ضبط صحیح اسم نویسنده این کتاب «پُل تیگرت» است. نامش در متن کتاب حاضر هم چند بار

آمده است و در همه موارد ضبط صحیح را آورده‌ام.

کتاب حاضر

کتابی که اکنون ترجمه‌اش در دست مخاطب است، یکی از مجموعه کتاب‌های «درآمد خیلی کوتاه»^۱ انتشارات آکسفورد است. مخاطبان ایرانی با این مجموعه کتاب‌ها آشنا هستند و بیشتر تعدادی از کتاب‌های این مجموعه در ایران ترجمه و منتشر شده است. عنوان «درآمد خیلی کوتاه» ممکن است تا اندازه‌ای غلط‌براننداز باشد. کوتاه بودن این مجموعه فقط در کمیت صفحات است نه در کیفیت مطلبی که عرضه می‌کند. نویسندگان این مجموعه هر کدام از متخصصان و اندیش‌وران حوزه مورد بررسی هستند و آنچه به صفحه کاغذ آورده‌اند حقیقتاً یک اثر تحقیقی و محصول مطالعات فراوان ایشان در زمینه مورد بحث است.

در این جلد از مجموعه، که در شش فصل سامان یافته، نویسندگان کوشیده‌اند ابعاد مختلف پوپولیسم را، در عین اختصار، به کفایت طرح و تبیین کنند. بررسی آنها هم گستره مباحث نظری پیرامون پوپولیسم را شامل می‌شود و هم مشتمل است بر بررسی نمونه‌های بسیاری از افراد و احزاب پوپولیستی که چندی بر مسند قدرت نشسته‌اند. در کنار این‌ها مسأله چگونگی مواجهه با پوپولیسم از نظر نویسندگان دور نیفتاده است و در فصل پایانی مطالب مهمی در این باره گفته‌اند. این کتاب تا کنون به زبان‌های فرانسوی، هلندی، یونانی، کاتالانی، ژاپنی، پرتغالی و تایلندی ترجمه شده است.

نویسندگان

کاس موده،^۲ سیاست‌شناس هلندی، دکترای خود را در علوم سیاسی سال ۱۹۹۸ از دانشگاه لیدن^۳ گرفت و هم‌اکنون در دانشگاه جورجیا^۴ در ایالات متحده

---

1. A Very Short Introduction
2. Cas Mudde
3. University of Leiden
4. University of Georgia

تدریس می‌کند. او در دانشگاه‌های کشورهای مختلف از جمله مجارستان، آلمان، بریتانیا، بلژیک، جمهوری چک، اسپانیا، اسلواکی، سوئد و ایالات متحده تدریس کرده است. مسائل مورد علاقه‌اش افراط‌گرایی و دموکراسی، سیاست اروپایی، احزاب سیاسی، اروپاگرایی و لیبرال دموکراسی است. او افزون بر کتاب حاضر چند کتاب دیگر نیز نوشته و در ویرایش چندین کتاب نیز همکاری داشته و کارهایش تا کنون به ۲۲ زبان جهان ترجمه شده است. برخی از کتاب‌های وی عبارتند از: *پوپولیسیم راست رادیکال در اروپا* (انتشارات راتلج، ۲۰۱۷؛ برنده جایزه استن روکان^۱ در سال ۲۰۰۸)، *راست افراطی در آمریکا* (انتشارات راتلج، ۲۰۱۸)، *سیریز: ناکامی وعده‌های پوپولیستی* (انتشارات پالگریو مک میلان، ۲۰۱۷)، *درباره افراط‌گرایی و دموکراسی* (انتشارات راتلج، ۲۰۱۶)، *راست افراطی در جهان امروز* (انتشارات پولیتی، ۲۰۱۹).

کریستووال روویرا کالتواسر^۲ استاد علوم سیاسی در دانشگاه دی یگو پورتالس^۳ در شهر سانتیاگو، پایتخت شیلی، است. او دکترای خود را در علوم سیاسی در سال ۲۰۰۸ از دانشگاه هومبولت^۴ برلین دریافت کرده و حوزه اصلی مطالعاتش سیاست تطبیقی است. وی سابقه همکاری با دانشگاه ساسکس^۵ و چندین مرکز پژوهشی را، از جمله مرکز تحقیقات علوم اجتماعی برلین^۶ و مرکز مطالعات گسستگی و پیوستگی اجتماعی^۷، در کارنامه خود دارد.

---

1. Stein Rokkan Prize
 2. Cristóbal Rovira Kaltwasser
 3. Diego Portales University
 4. Humboldt-University
 5. University of Sussex
 6. Social Science Research Center Berlin (WZB)
 7. Centre for Social Conflict and Cohesion Studies

درباره ترجمه

کتاب به زبانی روان و ساده نوشته شده است و من هم کوشیدم متن ترجمه روان و خوانا باشد؛ تا آنجا که توانستم از واژه‌های ناروشن پرهیز کرده‌ام و جملات را در قالبی روان آورده‌ام. در ترجمه اصطلاحات به فضای سیاسی و فرهنگ سیاسی کشور خودمان توجه کرده‌ام و در مواردی، به دلیل بار معنایی خاص واژه‌ها، اصطلاح متعارف را به کار نبردم. نمونه بارز واژه «خواص» است که معادل elite گذاشتم. معمولاً این واژه را به «نخبگان» برمی‌گردانند و با اینکه واژه «نخبگان» در بافت مباحث پوپولیسم در ایران استعمال می‌شود، به دلیل بار معنایی خاصش از آن استفاده نکردم و معادل «خواص» را ترجیح دادم که به نظرم حق مطلب را در مورد elite بهتر و صحیح‌تر ادا می‌کند و در گفتمان عمومی جامعه هم به همین معنای مورد نظر استعمال می‌شود. در مواردی که لازم بوده درباره معادل انتخابی‌ام توضیحی بدهم، توضیحات را در پانویست آورده‌ام. افزون بر معادل‌های انتخابی، هر جا که احساس کردم واژه یا مطلبی نیاز به توضیح دارد، توضیح لازم را در پانویست آوردم.

کتاب حاضر، با وجود حجم کم، مشتمل بر انبوهی از داده‌های نظری و تاریخی است و برای ضبط نام افراد، احزاب و سازمان‌ها از مراجعه مکرر به فرهنگ تلفظ نام‌های خاص (فریبرز مجیدی، چاپ سوم، انتشارات فرهنگ معاصر، ۱۳۹۰) و نیز جستجو در منابع اینترنتی ناگزیر بودم. از میان فرهنگ‌های دوزبانه، بیش از همه، از فرهنگ پویا (محمد رضا باطنی، چاپ دوم، انتشارات فرهنگ معاصر، ۱۳۹۰) بهره بردم. در بررسی اصطلاحات و گزینش معادل مناسب برای آنها نیز از فرهنگ علوم انسانی (داریوش آشوری، ویراست سوم، چاپ هفتم، نشر مرکز، ۱۳۹۵) بسیار استفاده کردم.

سپاس‌گزاری

مقدم بر همه از نویسندگان کتاب سپاس‌گزارم که وقتی ایشان را از ترجمه کتاب مطلع کردم و برای انتشار ترجمه فارسی اخلاقاً کسب اجازه کردم، با روی خوش استقبال کردند و اجازه اخلاقی انتشار ترجمه را به من دادند. همچنین اظهار علاقه کردند نسخه‌ای از ترجمه فارسی کتاب برایشان ارسال شود. در پاسخ به درخواستم، یادداشتی برای مخاطب ایرانی نوشتند و افزون بر این‌ها، چند مورد ابهام را نیز در متن پرسیدم و پاسخ گرفتم. همراهی و همکاری ایشان با من مایه دلگرمی‌ام بود. دوست فرهیخته‌ام، آقای حمیدرضا شاملو، از سرلطف تمام متن فارسی را خواند و ویراست. دقتش در رفع نارسایی‌ها، پیشنهادهایش برای تغییر بعضی واژگان و ذوقش در پیراستن جملات کتاب بسیار مفید بود. بی‌نهایت از او سپاس‌گزارم. در مورد معادل‌های بعضی واژه‌ها با هم گفت‌وگو کردیم؛ از پیشنهادهایش بسیار استفاده کردم و البته بعضی‌ها را نپذیرفتم. از این رو همه آنچه در این متن آمده‌گزینهش خودم است و اگر بی‌سلیقگی و نارسایی و خطایی در متن هست، همه بر عهده من است.

زحمت آماده‌سازی و چاپ و انتشار کتاب بر دوش همکاران گرامی در نشر لوگوس بوده و بدون همراهی آن‌ها این کتاب منتشر نمی‌شد. مرهون همکاری همه دوستانی هستم که در انتشار کتاب سهمی داشته‌اند. از همه این عزیزان، به ویژه آقای دکتر سلطانی، مدیر مسئول انتشارات، تشکر می‌کنم.

ابتدا قرار بود این کتاب را نشر نویسه فارسی منتشر کند، اما این قرار به خواسته من و موافقت آقای دکتر احمدی، مدیر مسئول انتشارات، تغییر کرد؛ از همراهی ایشان و سایر همکاران عزیز در انتشارات بسیار سپاس‌گزارم.

پیشگفتار مترجم ۷۱

پیشاپیش سپاس گزار خوانندگانی هستم که ایرادات کار را متذکر شوند. هر تذکری به اصلاح و پیراستن بیشتر متن می انجامد و سرمایه ای است برای مترجم که در کارهای بعدی از آن استفاده کند.

محمد زندی

پاییز ۱۳۹۸

mhdzandimail@gmail.com

یادداشت نویسندگان برای مخاطبان ایرانی

از برزیل تا نروژ و از هند تا ایالات متحده پرچم پوپولیسم برپاست. برخی مفسران استدلال می‌کنند که پوپولیسم در سال ۲۰۱۶، زمانی که بریتانیایی‌ها در فراندوم به برگزیت رأی دادند و آمریکایی‌ها دونالد ترامپ را به ریاست‌جمهوری برگزیدند، به اوج خود رسیده است. درحالی‌که از مسائل سیاسی پوپولیسم چپ‌گرا در آمریکای جنوبی و اروپا سخن می‌رود، انتخابات اخیر در هند و لهستان گوشزد می‌کند که پوپولیسم هنوز زنده و فعال است.

اما پوپولیسم چیست؟ گرچه همگان در مورد این واژه سخن می‌گویند، اندکی از افراد آن را به روشنی تعریف می‌کنند. این کتاب تلاشی است برای درآمدی جامع، هرچند مختصر، به پوپولیسم بر مبنای تعریفی روشن از آن. در بیشتر کتاب بر ظهور پوپولیسم در دموکراسی‌های غربی، و به ویژه رابطه پیچیده آن با لیبرال دموکراسی، متمرکز هستیم، اما پوپولیسم لزوماً منحصر به بافت لیبرال دموکراتیک نیست.

درحقیقت، به استثنای پوپولیست‌های آمریکایی در اواخر قرن نوزدهم، نخستین پوپولیست‌ها بیشتر در بافت‌های غیرغربی و غیردموکراتیک ظهور کردند.

در آسیا پوپولیسم سنت دیرپایی نیست، اما امروزه چند جنبش و حزب پوپولیستی قوی در این قاره هستند. چندین سال است که دولت هند و اسرائیل در دست احزاب پوپولیستی راست گراست و از کره جنوبی تا تایلند نیز رؤسای جمهور پوپولیست حکم می‌رانند، گرچه طول دولتشان نسبتاً کوتاه است. حتی در ایران هم با وجود فضای چالش‌انگیزترش پوپولیسم سابقه دارد.

شاید بارزتر از همه بتوانیم رئیس‌جمهور پیشین ایران، محمود احمدی‌نژاد، و به‌ویژه کارهایش در شهرداری تهران، را نمونه‌ای از پوپولیسم ایرانی به‌شمار آوریم. گرچه احمدی‌نژاد مراقب بود که بنیان‌های نظام جمهوری اسلامی را در ایران به چالش نکشد، در مقام مدافع «مردم»، در برابر «خواص» به ادعای او «فاسد»، فعالیت می‌کرد. در مطبوعات بین‌المللی احمدی‌نژاد را «پوپولیست مذهبی‌مآب» می‌خوانند، اما او نمونه خوبی از رابطه پیچیده پوپولیسم با (لیبرال) دموکراسی است. او از یک سو صدای افراد ناتوان و مطرود در مرکز و اطراف کشور بود و از سوی دیگر تمام نظام را به چالش نمی‌کشید و تا حدی حکومت قانون را رعایت می‌کرد.

این کتاب نه در خصوص احمدی‌نژاد است و نه در خصوص ایران، اما امیدواریم که نه‌تنها فهم بهتری از یک پدیده سیاسی مهم در جهان امروز به مخاطب بدهد، بلکه نظرگاه تازه‌ای در اختیارش بگذارد تا تحولات اخیر در کشور خود را از آن زاویه ببیند.

کاس موده، آتن، ایالت جورجیا (ایالات متحده آمریکا)

کریستووال روویرا کالتواسر، سانتیاگو (شیلی)

۱۵ اکتبر ۲۰۱۹